

2. MIENIĆ SIĘ (134) *vb impf i prawdopodobne pf*

impf (131), *prawdopodobne pf* (3) [*praet* (2), *con*] *RejKup* p6v, *BielKron* 112, *PaprPan* Cc3v.

mienić się (132), **minić się** (1) [*w rymie do*: czynić], **mienić** (1); minić się *WitosłLut*; mienić się : mienić *PaprPan* (6 : 1).

sie (98), *się* (35).

-e- (132), -ę- (1).

e jasne.

inf mienić się (15). ◇ *praes* 3 sg mieni się (73), mieni (1). ◇ 3 pl mienią się (28). ◇ *praet* 3 sg m mienił się (1). n mieniło się (5). ◇ 3 pl m pers mienili się (1). *subst* mieniły się (2) [*w tym*: *cum.N pl zmysłowie* (1)]. ◇ *fut* 3 sg n mienić się będzie (1). ◇ 3 pl *subst* będą się mienić (1). ◇ *imp* 3 sg niechże się mieni (1). ◇ *con* 3 sg m by się mienił (1). n by się mieniło (1). ◇ *part praes act* mieniąc się (3).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Zmieniać się, stawać się innym; variare* *Mącz* (102) : *PatKaz* III 119v; iako iest lienteria która pochodzi z zaziębienia [!] żołądka/ tak iżz pokarm wychodzi rychło z żołądka nicz sie niemieniącz wnim ani trawiącz *FalZioł* I 22a, V [1]; gdy sie czałi á wiatry mieniły ku zimie *BielŻyw* 70; *RejWiz* 65, 117v, 185v; Nie mieni nam to gniazdo co dalczy mężnieyże *PaprPan* P; IEfliby sie ktoremu thu co pochlebiło/ A tho moye świádectwo o was sie mieniło/ Nie przywodź mie do wftydu *PaprPan* Cc3v, F4v, Lv; ále niechciał Pan B. ábyfię rząd kościelny raz poftánowionj mienił/ iedno żebj toż pośluzzeństwo duchowne Papieżowi oddawáli. *SkarJedn* 208; ty dwa [*języki, tj. grccki i łaciński*] tylo zázwdy iednákije Ią á nigdy fię nie mienią *SkarJedn* 360; *CzechEp* 27; *PowodPr* 4 marg; *SkarKaz* 159b; *SkarKazSej* 689a, 698a.

mienić się komu [= *ktoś się zmienia*] (1): Aleć też y drugim ludziem od zwyczáiu/ przyrodzenie fy mieni *SienLek* 30.

co mieni się w co (5): Czemuż tedi człowiekowi zębi padaią około siedmi lat. (–) Bowiem około tego czału iuż sie przyrodzenie mieni w fię mocznieyżą *GlabGad* C3; *RejWiz* 94, 181; *KochFr* 91. Cf »w ptaka białego się mienić«.

co mieni się w kim [= *ktoś się zmienia*] (4): Niechże sie w was nic nie mieni *RejPos* A2v; *PaprPan* H4v, V4v, Y3.

mienić się w czym [= *pod względem czego*] (1): RIchły nam czás/ da Paⁿ Bog/ przydzie s poćiechám/ Ze godnego człowieká z niego obaczymy. [...] Nie mieniąc sie w fywch fprawách iak krewni przodkowie Ktorzy zázwsze fluzyli tey Koronie práwie. *MycPrz* I A2v.

mienić się w wyniku czego [*w tym*: *wedle (według) czego* (3), *od czego* (3), *z czym* (3), *za czym* (2), *dla czego* (1), *z czego* (1), *czym* (1)] (14): Abowiem wedle czworakiey wilkofci/ czworako sie mieni ferdeczney żyły ruchanie. *FalZioł* V 12v; *GlabGad* G3; Ie⁸⁰ Kro. m. aczkolwyek wyedzyecz raczi yfch przimyerze ye⁸⁰ Kro. mczi myedzi panyfthwi Ie⁸⁰ Kro. m. a szyemya Moldawfkam yefth wyeczne. A za odmyenyanyem panow myenyecz fyze nyema. *LibLeg* 11/186; ábowiem ludzká wola iest rozmáita kthora sie s przemiennofcią fwiátá mieni *HistAl* K3v; *Mącz* 475d; boć fy s thego Skok [= *puls*] bárzo mieni/ kiedy fy choremu która rzecz nowa przygodzi. *SienLek* 24, 24v, 30;

GórnDworz H5v; *RejZwierc* A2, 82v, 188; Czym fię wżytká náturá korony tey mienić/ y zá tym zginąć muśi *SkarKazSej* 694b; Dla okoliczności práwá fię mieniá. *SkarKazSej* 698a marg.

Przeciwstawienie: »trwać... mienić się« (1): *Leop Eccli* 27/12 cf »jako miesiąc mienić się«.

Przysłowia: Ale yz czas pretko a czesto sye mieny [...] obawiami sye tego abismi radą naschą [...] trudnoćzy yakiey [...] nyevczynty. *LibLeg* 11/41; nie rozmyflay ná czás/ boć fie pretko mieni. *RejWiz* 159v; *HistRzym* 50v; *RejZwierc* [28²], 236v. [Ogółem 5 r.].

Grekwie ięli fwe páńftwá rozlżyrzác/ ále fie czás s fortuną mieni/ záfię miedzy nimi wnętrzne walki poczęły być *BielKron* 117, 116v, 129v, 325. [Ogółem 4 r.].

Bo iáko mądrzy nápifáli/ iż fie czáfy mieniá á my fie thez z nimi záwždy mienić muśiiny/ y kázde fpráwy náfze. *RejZwierc* 188, A2 [2 r.].

Frazy: »fortuna, szczęście się mieni (a. poczęła się mienić)« [*szyk zmienny*] (2 : 2): Rychło Potym mieniło fie fzczeńcie Krezowo *BielKron* 112, 60v, 325 marg; *MycPrz* C.

»głos się mieni« (1): Czemu tak v otrokow iako j niewiaft głos fie mieni w pewnych leciech, otrokom około fzeftnalcie lat, niewiaftam około czternałcie *GlabGad* C8.

»Pańska krew się mieni« (1): Lepiey by drąpizny wilku Miecz fie ku fwietemu Kelichu. Wktorem fie Panfka krew mieni Nam grzechow na od pułczenie *RejKup* m7v.

»miesiąc [= księżyc] się mieni« (1): A což tobie po tym iż fie tey będyefz chłubił przed fwiatem z omylnym rozumem fwoim/ iáko fie Miefiąc mieni/ iáko fie Słońce około fwiatá toczy/ [...] y co fie znaczy z znákw á s podobieńftwá ich. *RejPos* 288v.

»świat się mieni (a. mienić się musi)« (3): Ale poniewáz iako ten tho fwiat widzimy: mienić fie mufi. *FalZiołUng* V 119; *RejKup* o5; *RejZwierz* A6v.

Zwroty: »na gorsze mienić się« (1): A gdzie fię Co pfuie/ tám fię náturá ná gorzfe mieni/ y wáde iáką przyimuie *SkarJedn* 248.

»jako miesiąc mienić się« (1): Człowiek fwięty w mądrości trwa iáko flońce: ále głupi iáko miefiąc mieni fie [*sicut luna mutatur*] *Leop Eccli* 27/12.

peryfr. »w ptaka białego się mienić« = *siwieć* (1): Iuż mi w ptaká białęgo wierzch fye głowy mieni *KochPieś* 54.

Szeregi: »mienić się a w swej klubie nie stać« (2): przeto fię częfto mieni á w fwey chlubie [!] wżelki świecki rząd nie ftoi *SkarJedn* 204, 360.

»mienić się a mieszać« (1): Tákze też ty przypádości náfze od fzczeńcia wżytki fie mienić á miefzác muřzą *RejZwierc* 82v.

a. *Słabnąć, upływać; znikać, kończyć się, przestawać istnieć; z przeczeniem: trwać wiecznie i niezmiennie* (33) : Y inych młodych niemáło/ Tuż przed tobą vmieráło; A tobie też oczy ćmiáły/ Siły záwždy vftawáły: Mieniłyć się też zmyflowie *BierEz* S2v, I3; *FalZioł* I 142a; *BielŻyw* 146; Ale tám iuż ná gorze fwiatłość niefkończona/ Ktorey ták s Páńfkiey woley/ ieft rzecz przyrodzoná/ Iż fie nigdy nie mieni/ y nigdy nie gáśnie *RejWiz* 154, 115v, 177; *SkarJedn* 204 [2 r.]; *KmitaPsal* A2v; wżemu Mienić fię káfelz/ což dał śmiertelnemu. *GrabowSet* Iv; Bożkie obietnice nie mieniá fię dla grzechow ludzkich. *WujNT Rom* 3 arg, s. 3 marg, *Rom* 9 arg; *SkarKaz* 242a; *SzarzRyt* A2v.

mienić się w co (2): Włzyftkiemu temu życie dáie Pan Bog z fiebie/ Przezeń się rułza włzyftko ná ziemi ná Niebie. A bez niego iák świecá bez ognia vftáie/ W cień fie mieni *KořakCath* B3v.

Przysłowie: *BierEz* 12v; *BielŻyw* 170; *KochSat* A2; Omnium rerum vicissitudo est, Włzyftki fie rzeczy mieniá/ álbo nie nieprziwoyitłzego w rzeczách ludzkich yáko przemienność. *Mqcz* 493c; *RejZwierc* 188 *marg*, 270; *BielSpr* 75v; *WisznTr* 9; *KořakCath* C4; Tu [...] włzyftkie mieyłce máia śláchetne przymioty/ Ktore nád inłze rzeczy ławę ludziom czynia/ Ani fie z przypadkami áni z czáfem minia. *WitořLut* A4. [Ogółem 10 r.].

Fraza: »wzrok, oczy się mieni(a)« = *wzrok się zaćmiewa, traci ostrość* (1 : 1): áno iuż niewczás/ áno iuż włzyftko nieřporo/ áno iuż ręce drżą/ áno iuż twarz blednieie/ áno fie iuż wzrok mieni *RejPos* 342v; *CzahTr* H3v.

Szeregi: »trwać a (nigdy) się nie mienić« [szyk 2 : 1] (3): *RejWiz* 128v; Y řpodziwieniem wielkim á nie bez iáwney śily Bożey/ ták wiele máiać nieprziaćioł ten Kořioł trwa/ á nigdy się nie mieni/ áni vftawa. *SkarJedn* 22, 402.

»(nie) mienić się, (ani) ustawać« [szyk 2 : 1] (3): *SkarJedn* 22; *KořakCath* B3v; Ale tákie ich kochánie/ mieni się/ vftáie/ y nápełnia się wiele gorzkości. *SkarKaz* 637b.

b. *Zmieniać się na twarzy na skutek silnych przeżyć* (2) : wełzmi wiele [T]ych prochow y czarne Ziele Bo ř[i]e ten człek dziwnie mienił. *RejKup* p6v.

Fraza: »twarz się mieni« (1): Wyłzedł nierychło/ á twarz mu fie mieni. Włzákoż gdzie może/ řmiechem žal pokrywa *KochSz* C2v.

2. *Roźnić się, być innym* (4) :

a. *W stosunku do rzeczy porównywanej* (2) :

mienić się od kogo (1): W którym [wojsku] się iedni bárzo od drugich mienili/ A roźni y w rodách rozny řierłzy beli. *CzahTr* D4v.

mienić się czym (1): MIASTO RADOM. VKazało liřt Króla Káźimierzá Iágełłowego řyná pod tąż datá/ y w iedneź řłowá/ ná drógi tákoweź/ iáko y Poznańczycy vkazáli: tylko tym fie mieni: iz datę nápiřano w Piotrkowie ná Séymie: á w Poznańřkim z prořtá w Piotrkowie *SarnStat* 981.

b. *W stosunku do rzeczy spodziewanej* (2) : Nietak czy řyę nam to zdało Kiedycz my byli naziemi Dziwno řyę tu wřlyftko mienj *RejKup* aa3v, Bbv.

3. *Następować po sobie w pewnej kolejności, przeplatać się* (11) :

a. *W czasie* (9) : Wieć podlewy ořtre Pieprze Tho niegrezch [!] teź nawarz ieřcze Thorthy/ Figi/ Marcipány Rozłóźá wieć włzyftki kramy Thak fie karmie będą mienyc *RejKup* Rv; Zimá á láto iáko fie mieniá. *RejWiz* 150v *marg*, 128v, Dd4v.

mienić się w co (1): Widziřł że dzień w noc/ á noc w dzień vftáwicznie fie ták mienić a závády fie mieřzác mułzą. *RejZwierc* 171v.

mienić się z czym (2): *RejWiz* 150v; Kiedy dzień nie iednořtáyny/ iz y deřcz y řłonce/ á táko řimno z ćieplęm řyę mieni/ ná dwor bez odźienia ćieplęgo nie wychodź. *SienLek* 10v.

Szereg: »mienić się a mieszać się« (1): *RejZwierc* 171v *cf mienić się w co*.

Przen (2) :

Fraza: »[komu a. gdzie] (rozum) we łbie się mieni« = *ktoś traci rozsądek (2)*: Gdzye fie więc iuż káżdemu rozum we łbie mieni *RejWiz* 17; Iáko dzdzá nie znác ná zgorzáley zyemi/ Ták też rozumu gdzye fie wełbie mieni. *RejZwierc* 214v.

b. W przestrzeni (2) : Kierz biáły/ kierz czyrwony/ nadobnie fie mieniá/ Drugim rzędem fiołki zá tym fie zyeleniá. *RejWiz* 23v.

mienić się czym (1): Szpikánárdy/ Cypryfy/ Láwendy/ Izopki/ [...]. To wśzytko fwym porządkiem rozládzono byó/ Ták iż fie iedno z drugim fárbámi mienió. *RejWiz* 23v.

4. Pstrzyć się kolorami; błyszczyć jasnieć, rzucać blaski (9) : (*marg*) Z niebá czudne wyźrzenie. (-) Weźrzcé ná wśzytkę zyemię y co ná niey bywa/ [...] A iáko fie kroleśtwá dziwnym kftáctem mieniá/ Gory/ pola/ y láfy/ pięknie fie zyeleniá. *RejWiz* 45; (*marg*) Cyála duchowne. (-) iuż ciála nie iáko ná zyemi/ Práwie iákoby z bláfkú ták fie cóś w nich mieni. *RejWiz* 179v.

Frazy: »w oczoch się mieni« = *oczy są oślepione, porażone blaskiem (1)*: Więc ípálery na ściánach ze írebrá ze złotá/ Aż fie w oczoch cóś mieni/ ták cudna robotá. *RejWiz* 24v.

»jeśli mi się wzrok nie mieni« = *jeśli dobrze widzę (2)*: Ieśli mi fie wzrok niemienij Tedy to ydze Sumnińnie [!] *RejKup* v5v, h2.

»wzrok się mieni« = *ukazują się kolorowe plamy przed oczyma (3)*: Szofte znamię. Iz takim ludziem wzrok fie mieni. Abowiem póspolicie zielonofci/ czałem żołtofci przed oczyma fie vkazuiá. *FalZioł* V 67; *RejKup* c5, Bbv.

W przem (1) : Ale kto iá [cnotę] też zálię ozdobiwśzy złotem/ Przyśádziwśzy piękny ímálc y popłufka błótem. Iuż fie mieni iey zacność w onym márnym ímrodzye/ Iákoby zacny Smárág powieśił w wychodzye. *RejWiz* 7v.

5. Dziać się (8) : Gdy fie włáfnie przypátrzyś/ iáko fie tu [na ziemi] mieni. Iz zyemiá nic nie wláda/ iedno ludzye ná niey *RejWiz* 152; Poźrzyś iuż ná wśchod słońcá/ moy miły człowicze/ A przypátruy fie pilno tuż práwie nád zyemiá/ Iáko fie ták w tey trwodze dziwne ípráwy mieniá. *RejWiz* 166; Aleby bárzo wiele o tym mowić byó/ Iáko fie w ten czás dziwnie ná íwecie mienió. *RejWiz* 181v, 109v, 127, 146, 149, 165.

Formacje współrdzenne cf MIENIĆ.

Cf 2. MIENIĄCY SIĘ